

Van még mit tanulni

Vélemények a magyar oktatásról

A REPUBLIKON INTÉZET ELEMZÉSE

2023. szeptember

- Az elmúlt időben a magyar közélet egyik legmeghatározóbb témája az oktatásügy, ezért a Republikon Intézet legújabb kutatásában azt mértük fel, mit gondol az oktatási rendszerről a magyar társadalom.
- Általánosságban lesújtó értékeléseket kapott a magyar oktatási rendszer. A teljes népesség 62 százaléka, közel kétharmada negatívan osztályozott, és mindössze a válaszadók 9 százaléka adott pozitív értékelést, azaz a magyar társadalom oktatási rendszerről alkotott képe túlnyomóan negatív.
- A Fidesz-KDNP szavazói sem elégedettek a magyar oktatási rendszerrel; 43 százaléuk negatív véleménnyel van a magyar oktatási rendszerről, és mindössze 21 százaléuk adott pozitív értékelést.
- Az ellenzékiek több mint háromnegyede negatív véleménnyel az oktatási rendszerről.
- Minél több időt tölt valaki az oktatásban, annál rosszabb véleménnyel van róla. Míg a maximum 8 általános végzettséggel rendelkező válaszadók „csak” 55 százaléka van negatív véleménnyel, a diplomások körében ez az arány 68 százalék, több mint kétharmad.
- Minél nagyobb településen lakik az adott válaszadó, annál rosszabb véleménnyel van az oktatásról. A fővárosban élők 64 százaléka, csaknem kétharmada negatív értékelést adott, míg a községek lakóinak 57 százaléka volt rossz véleménnyel a magyar oktatásról.
- Kis mértékben befolyásolja az oktatásról alkotott véleményt, ha a kérdezettnek iskolás korú gyereke van, viszont érdekes, hogy ezek a szülők valamivel pozitívabb véleménnyel vannak az oktatási rendszerről, mint azok, akiknek nincs iskolás gyereke.
- Összességében elmondható, hogy vannak egyértelmű trendek: a magasabb végzettségű, nagyvárosban élő, fiatalabb válaszadók kritikusabbak az oktatási rendszerrel kapcsolatban, azzal együtt is, hogy egyébként mindenki az. Fontos viszont látni, hogy ezek éppen azok a csoportok, amelyekben az ellenzéki szavazók felülreprezentáltak, így nem szimplán demográfiai, hanem politikai törésvonalak is befolyásolják az oktatásról alkotott véleményt.

Az oktatásügy a magyar közélet egyik legmeghatározóbb témája a rendszerváltás óta, sajnos gyakran negatív értelemben. Különösen igaz ez az elmúlt két évre, az eddigi leghosszabb oktatási tüntetéshullámmal, amelyet tanársztrájkok sora övezett. A megmozdulások oka nem pusztán a tanárok alacsony bére; az oktatási rendszer egésze kritikus állapotban van, és ez nem csak a tanárokat, de minden magyart – diákokat, szülőket, a gazdaságot, a társadalmat – érint, és majdnem mindenkinek van róla véleménye. A Republikon legújabb kutatásában¹ felmértük, hogyan értékeli az oktatási rendszer állapotát a magyar társadalom, beleértve a különböző demográfiai csoportokat és a pártok szavazótáborait.

¹ Módszertan: A kutatás 1000 fő telefonos megkérdezésével készült augusztus 16-23 között. A kutatás nem, életkor, iskolai végzettség és településtípus szerint reprezentatív az ország felnőtt lakosságára. Hibahatár: +/- 3,2%.

Ahogy az oktatásban érdemjeggyel értékelik a diákok teljesítményét, úgy jelen kutatás során a válaszadókra hárult a feladat, hogy osztályozzák a magyar oktatási rendszer teljesítményét. Egytől ötig terjedő skálát alkalmaztunk, az 1-es, 2-es értékelés negatív, a 4-es és 5-ös értékelés pozitív osztályzatot jelent. Az értékeléseket szociodemográfiai rétegek szerint csoportosítottuk: nem, kor, iskolai végzettség, településtípus és pártpreferencia szerint, valamint aszerint, hogy a válaszadónak van-e iskoláskorú gyermeke.

Megvizsgálva ezeket eredményeket elmondható, hogy a magyar oktatási rendszer általánosságban lesújtó értékeléseket kapott. A teljes népesség 62 százaléka, közel kétharmada negatívan osztályozott, és mindössze a válaszadók 9 százaléka adott pozitív értékelést, azaz a magyar társadalom oktatási rendszerről alkotott képe túlnyomóan negatív.

Elsőként az egyes pártok szavazói közötti eltéréseket vizsgáltuk meg. Az egyik legfontosabb megállapítás, hogy a Fidesz-KDNP szavazók sem elégedettek a magyar oktatási rendszerrel. Ezen szavazók körében az oktatási rendszert kétszer annyian értékelik negatívan, mint ahányan pozitívan, a fideszesek 43 százaléka negatív véleménnyel van a magyar oktatási rendszerről, és mindössze 21 százalékuk adott pozitív értékelést. Az ellenzéki pártok szavazói természetesen lényegesen rosszabb értékelést adtak, mint a kormánypártiak, az ellenzékiek több mint háromnegyedének negatív véleménye van az oktatási rendszerről. A Momentum, a DK és az MKKP esetében mindössze a szavazók 1-2 százaléka vélekedett pozitívan az oktatásról, ők voltak a legkritikusabbak. Érdekes, hogy a jobboldali ellenzéki pártok szavazói elégedettebbek az oktatási rendszerrel, mint a baloldali-liberális szavazók. A Mi Hazánk szavazók csupán 58 százaléka, a Jobbik szavazók mindössze 45 százaléka fogalmazott meg negatív véleményt. Ennek több oka lehet. A legegyszerűbb magyarázat, hogy a jobboldali szavazók általánosan kisebb településeken élnek és alacsonyabb iskolai végzettségűek, és ahogyan az a későbbiekben látszódik, ezekben a rétegekben kevésbé negatív a magyar oktatási rendszer megítélése. A másik magyarázat, hogy a szintén jobboldali Fidesz–KDNP-kormány oktatáspolitikája, nemzeti alaptanterve, kötelező olvasmányai és neveléshez való hozzáállása közelebb áll a jobboldali ellenzéki szavazók álláspontjához, mint a baloldali és liberális szavazókhoz. Összességében azért a jobboldaliak is kritikusán szemlélik a magyar oktatási rendszert.

Ha az egyes korcsoportok véleményét vizsgáljuk, viszonylag kis különbségek láthatóak, viszont az érződik, hogy a fiatal felnőttek a leginkább kritikusak az oktatási rendszerrel szemben, a 18 és 40 év közöttiek körében a legalacsonyabb (7

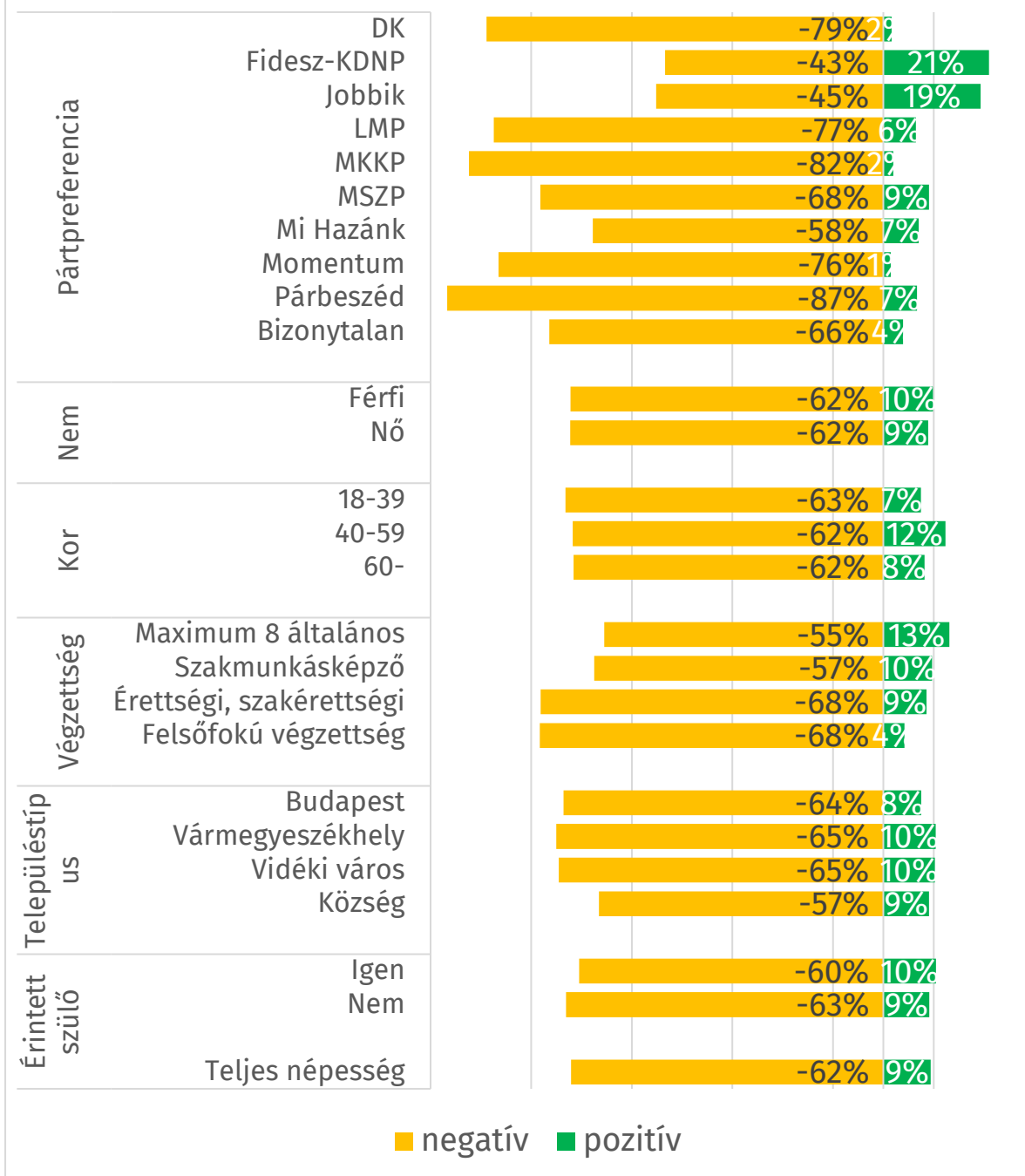
százalék) azok aránya, akik pozitívan vélekedtek a magyar oktatásról. Természetesen ennek a korosztálynak a legintenzívebb a kapcsolata az oktatási rendszerrel, vagy még maguk is diákok, vagy nemrég azok voltak, esetleg fiatal gyermekeik vannak, akiken keresztül szembesülnek a magyar oktatási rendszer állapotával.

Fokozottan releváns az oktatásról alkotott vélemények vizsgálatánál a válaszadó iskolai végzettsége. Ebben a tekintetben egyértelmű trend rajzolódik ki: minél több időt tölt valaki az oktatásban, annál rosszabb véleménnyel van róla. Ezt úgy is megfogalmazhatjuk, minél iskolázottabb valaki, annál nagyobb eséllyel lesz negatív véleménye a magyar oktatási rendszerről. Míg a maximum 8 általános végzettséggel rendelkező válaszadónak „csak” 55 százaléka van negatív véleménnyel, a diplomások körében ez az arány 68 százalék, több mint kétharmad. A legalacsonyabb iskolázottságú réteg 13 százaléka elégedett az oktatással, a felsőfokú végzettséggel rendelkező válaszadók mindössze 4 százaléka vélekedik pozitívan róla.

Szintén érdekes a településtípus szerinti bontás. Minél nagyobb településen lakik az adott válaszadó, annál rosszabb véleménnyel van az oktatásról. A fővárosban élők 64 százaléka, majd kétharmada negatív értékelést adott, míg a községek lakóinak 57 százaléka volt rossz véleménnyel a magyar oktatásról. A főváros-vidék törésvonal erősen jelen van a magyar politikában, legegyszerűbben ezzel magyarázható, hogy az ellenzéki beállítottságú nagyvárosi válaszadók körében rosszabb az oktatási rendszer megítélése, mint kisebb településeken, ahol a kormánypárt erősebb, annak ellenére, hogy az oktatási rendszer leépülése éppen a legkisebb településeken érhető tetten a leg súlyosabban.

Megvizsgáltuk azt is, hatással van-e a válaszadók értékelésére, hogy van-e iskolás gyermekük. Kis mértékben befolyásolja az oktatásról alkotott véleményt, ha a kérdezettnek iskoláskorú gyermeke van, viszont érdekes, hogy ezek a szülők némileg pozitívabb véleménnyel vannak az oktatási rendszerről, mint azok, akiknek nincs iskolás gyermeke. Ennek az lehet az oka, hogy míg a jelenlegi helyzetben a kívülállók csak akkor hallanak az oktatási rendszerről, ha valami újabb probléma vetődik fel, az iskolás gyermeket nevelő szülők tapasztalják a gyermekeik pozitív élményeit is, kapcsolatba kerülnek elhivatott tanárokkal és részt vesznek iskolai programokon, amelyek – minden negatívum ellenére – némileg javíthatják a saját személyes élményüket is az oktatásról. Ettől függetlenül az iskolával érintkező szülők 60 százaléka is rossz véleménnyel van az oktatási rendszerről.

Az oktatási rendszer megítélése demográfia szerint

1. ábra: Az oktatási rendszer megítélése demográfia szerint